

Proti razsodbi prizivnega sodišča je vložil toženčev zastopnik revizijo, v kateri je glede na razpravni jezik uveljavljal tudi ničnost v zmislu §-a 477, št. 4 civ. pr. reda.

C. kr. najvišje sodišče z odločbo od 26. februarja 1908 ni ugodilo tej reviziji in je glede na uveljavljano ničnost omenilo to-le:

Ničnosti po zmislu §-a 477 civ. pr. ni, zlasti pa ni ničnosti po §-u 477 št. 4 vsled tega, ker se je sporna razprava vršila na prvi instanci v nemškem jeziku. V tem pogledu se odkazuje na tozadevno utemeljitev izpodbijane razsodbe.

x.

Dr. Marijan Derenčin †.

Nekrolog.

(Konec.)

Najznamenitiji Derenčinovo zakonodavno a i znanstveno djelo jest njegova osnova kaznenoga zakona od godine 1879., koja na žalost nije nikada postala zakonom, ali jasno dokazuje sposobnost našega naroda za samostalnu kodifikaciju i ovako zamašnih zakona kao što je kazneni i znači jednu važnu etapu u razvoju hrvatskog zakonudavstva i pravne znanosti.

Cilj, koji si je postavio i sredstva, kojima ga je polučiti nastojao, označuje Derenčin ovim riečima:

»Nastojao sam naime, da moju osnovu dovedem u sklad s obće priznanimi novijimi rezultati znanosti, a u pitanjih, u kojih znanost nije još izrekla jednodušnoga suda, pomnjivo, nepristrano sam proučavao razna mnjenja, ter prigrlio ono, koje mi se je činilo najpravielnijim. Trudio sem se na dalje spojiti načelo stroge pravice sa zahtjevi humaniteta, nu o tom nastojanju čuvao se ekstrema i vazda ocjenio kulturno stanovište našega naroda, čudoredne njegove nazore, običaje, krieposti i mane. Upotrebio sam savjestno ogromni zakonotvorni materijal drugih naroda ter crpio iz predradnja oko austrijskih, ugarskih, njemačkih, talijanskih i inih osnova kaznenih zakona, imajmči vazda pred očima osobite obstojnosti naše domovine.«

I u našoj domovini i u inozemstvu ocjenili su osnovu kriminalistički stručnjaci veoma povoljno. Spomenuti ću samo sud pokojnog svog predšastnika na akademskoj stolici kaznenog prava dra. Janka Čakanića.

U svojoj kritici osnove (Mnienje profesorskog zbora pravo- i državoslovnega fakulteta o osnovi novoga kaznenoga zakona) kaže dr. Čakanić:

»Kako je uobće poznata nesavršenost i manjkavost dosadašnjega, te upravo uslied toga potreba novog kaznenog zakona, nije ni čudo, da se fakultet ovaj osobito uzradovao, kad mu je u ruke stigla osnova, izradjena velikom pomnjom, te odgovarajući s jedne strane stanju današnje kriminalne znanosti i novijem razvitku kaznenoga zakonodavstva, s druge strane pak obazirući se na potrebe, na stanje i položaj našega naroda.

Fakultet ovaj rado izjavljuje, da u spomenutoj osnovi in njenom obrazloženju, u tom proizvodu dugotrajnoga, napornoga i savjestnoga studija, nazire znamenitu polugu napredka našega kaznenoga zakonodavstva, kao i zametak i klicu razvoja literature hrvatske na polju kaznenoga prava.

Istinitost temeljnih principa, shodnost razredbe materijala te opravdanost pretežne većine pojedinih ustanova osnove osigurava joj odlično mjesto medju novim proizvodima kaznenoga zakonodavstva, domovini pak našoj pruža valjan temelj, na kom će se sagraditi toli nuždna zgradba novoga kaznenoga zakona.«

I doista zauzema Derenčinova osnova odlično mjesto medju novijim proizvodima kaznenoga zakonodavstva, što se najbolje vidi iz činjenice, da se sve komparativne kriminalističke študije kulturnih naroda na nju obaziru, njezine ustanove citiraju i kritici podvrgavaju. Ovom je osnovom, koju je Tauffer zajedno sa kritikama o njoj izdao na njemačkom jeziku (*Gesammelte Wohlmeinungen über den kroatischen Strafgesetzentwurf*, Wien 1882) zadužio Derenčin narod svoj i time, što mu je ime kao zakonodavcu pronio cielim kulturnim svijetom.

Buduć da je od sastavka osnove prošlo 29 godina, a kroz to je vrieme znanost kaznenog prava i kriminalne politike orijaški napredovala, ne će ju budući naš zakonodavac moći više naprosto recipirati, ali će mu ona, kako dobro ističe prof. Čakanić, služiti svakako temeljem za njegov kodifikatorni rad.

Posljednje dvie zakonodavne radnje Derenčinove bijahu »Osnova zakona o ograničenju ovrhe na seljačke posjede«, predložena hrvatskemu saboru godine 1898. i »Izborna reforma«, predložena hrvatskom saboru godine 1899. Predaleko bi me vodilo, da se upustim u analizu ove krasne študije, prem bih to vrlo rado. Ali ovdje moram upozoriti na nju svakoga, koji se bavi ovim tako važnim i aktuelnim pitanjem. Napose upozorujem na nju naše mladje pravnike i slušače prava, koji će se iz nje najlakše uputiti u novije stanje kodifikatorno i znanosti ovoga pitanja, čija se važnost još ni danas kod nas dovoljno svestrano ne shvaća.

Na polju civilnog prava napisao je Derenčin u kratkom razdoblju od godine 1877. do 1883., dakle za vrijeme, u koje je bio odjelni predstojnik, i uz sav ogromni rad taga resorta, tri djela: »Tumač zakona o maličnom postupku«, »Ovršni postupak« i »Tumač k obćem austrijskom građanskom zakonu«. Od ovog potonjeg su na žalost izašle samo dvie knjige.

Ni u analizu ovih djela se ovdje ne mogu i ne ću upustiti, samo izričem opravdanu nadu, da će se s njima u »Mjesečniku« napose pozabaviti koji stručnjak. Ne mogu ali, da ne izvadim nekoliko redaka iz »Tumača k zakonu o maličnom postupku«, da se vidi, kako je Derenčin znao svoje misli predočiti jasno kao kristal i kako je odvažno i muževno uzeo u ubranu naše sūce protiv nepouzdanja, koje se je u raznim izjavama protiv njih pokazivalo. Na str. 15 i. sl. kaže: »Govoreći o temeljnih načelih o bagatelnom postupku, moram još konačno navesti načelo neprizivnosti osuda bagatelnoga suca.

Ovo će načelo imati žestokih protivnika, koji će crnim slikami opisivati žalostne posljedice vlasti, koje zakon daje sucu, te zahtievati, da se i proti bagatelnim osudam pridrži uredba apelacije.

Na prvi se mah i zbilja čini, da će, naročito u našoj domovini gdje se tek od najnovije sudbene organizacije nastoji odgojiti samostalne suce, provedba ovoga načela biti skopčana sa posljedicami nepovoljnimi, koje će opravdati vapaj za apelacijom. Ja ne mogu ove bojazni dieliti, pak makar u nas i zavladata moda susretati nepouzidane reforme, koje su u zadnje doba uvedene, makar u nas bilo mnogo ljudi, koji se baš

nasladjaju grditi sve što je naše, poricati kotarskim našim sucem sposobnosti, huliti pravosudje naše u obće i pred tudjim svietom, valjda iz patriotizma i u interesu kredita naše zemlje; nisam još izgubio nade, da ima u nas trieznih ljudi, koji će o stvari hladnije suditi i uviditi, da će se bagatelni postupak i kod nas kao u Cislitavi, pokazati pravom blagodat i da će ga pučanstvo objubiti.

Ja poznam, veli Derenčin u opazci na st. 16., iz vlastita izkustva njeke cislajtanske kotarske sudove i o djelovanju tamošnjih kotarskih sudova nije teško biti obaviešten, pa ja tvrdim, da naši kotarski sudoyi niso puno lošiji, a da ih ima, koji su ravni najboljim cislajtanskim.«

Za »ovršni postupak« kaže profesor dr. Šandor pl. Bresztyenszky u svojoj ocjeni, štampanoj u »Mjesečniku« od g. 1877. na str. 199. i sl., da je ovo djelo obogatilo pravoslovnu književnost hrvatsku.

Profesor dr. K. Vojnović, u svojoj ocjeni prvoga svezka »Tumača k obćemu gradjanskom zakoniku«, štampanoj u »Mjesečniku« od g. 1879 na str. 427 i sl., priznaje, da je pisac preduzeo zamašno djelo, kojim će udovoljiti najvećoj potrebi pravničkoga hrvatskoga svieta i njegovom ugledu pred inozemstvom on će opravdati slutnju, koju će svaki nepristrani štioć crpiti iz prvoga njegovoga svezka, da je on naime dorasao svojoj zadaći. A vas pravnički sviet, dapače zemlja bit će mu na tom zahvalna.

Na žalost Derenčin nije nastavio ni dovršio svog velikog djela. Po mom bi mnienju vrlo dobro uradio civilistički naš stručnjak, koji bi ove dvie knjige nadopunio prema današnjem stanju nauke i zakonodavstva, te ih tako nadopunene izdao, a onda djelo nastavio i kraju priveo.

Još mi je samo koju reči o Derenčinu kao branitelju u kaznenim stvarima, o njegovom forenzijskom radu.

Kad sam se godine 1887. vratio kući iz Italije, gdje sem učio kazneno pravo na sveučilištima u Bolonji, Rima i Napolju i vrlo često slušao prve talijanske branitelje, te u Zagrebu na glavnim razpravama slušao Derenčina, osobito u stvarima juridički interesantnim, nisem mu se mogao dosta nadiviti. Tada sam došao do uverjenja, da ne zaostaje za najglasovitijim svojim kolegama u Italiji, koji su u svietu na glasu sa svoga govorničkog dara.

Derenčin je ne samo slušače, nega i nas suce zanio svojim plaidoyer-ima, koji bijahu sa gledišta faktičnog i jurističnog tako zanimivi, da smo ga najvećom pozornošću slušali. Njegovi obrambeni govori su prava remek-djela govorničke vještine, puni duha i jurističkog oštroumlja. Zadužio bi narod, a napose naš juristički podmladak, koji bi te govore sabrao i tiskom objelodanio, premda tiskani govori nisu nego vrlo slab odsjev govora, jer im manjka glas, gesta — jednom riečju život, kojim ih je pokojnik oživljavao.

Derenčin bijaše prototip branitelja, koji izpravno shvaća svoj uzvišeni poziv, koji zna, da je svećenik pravde i pravednosti, da ne brani lopova ni krivica, već da iznoseći fakta, koja govore na obranu okrivljenikovu, samo omogućuje pronalazak materijalne istine, jer sačinjava protutežu javnom tužiocu, koji po svom položaju iznosi sve ono, što tereti okrivljenika.

Kada je Derenčin bio uvjeren, da mu je branjenik nevin, on se je zauzeo za njegovu sudbinu svim žarom duše svoje, svom oštrinom uma svoga, te mu je bila najljepša nagrada i priznanje, kada je bio riešen od obtužbe.

Smrću Derenčinovom izgubilo je pravničko društvo jednoga od najstarijih članova svojih, jer mu je pokojnik bio članom od društvenog postanka, pa neprekidno do svoje smrti; izgubilo je bivšeg svoga predsjednika od godine 1881. do godine 1886, a »Mjesečnik« izgubio je jednoga od svojih najboljih prijatelja, jer ga je pokojnik pomagao savjetom, a i zamjenjivao je pokojnog urednika dra. Lorkovića, kad je bio zapriečen.

Ime će se Derenčinovo spominjati sa zahvalnošću i pijetetom dok god bude hrvatskog naroda; onu će služiti budućim pravničkim generacijama kao uzor radinosti i savjestnog izpunjavanja dužnosti.

Vječna slava i čast uspomeni njegovoj!

